

Міркування ще про одну проблему легкої промисловості

Сьогодні з відомих причин легка промисловість України, особливо трикотажна та текстильна її галузі, переживають не найкращі часи. Існуюче становище ускладнюється через те, що власники приватизованих підприємств галузі мають різні довгострокові плани щодо майбутнього своєї власності. Багато фактів свідчать, що, на жаль, низку підприємств очікує репрофілювання чи повна ліквідація. Насамперед це стосується підприємств, які розташовані у центральних районах великих міст, де відбувається інтенсивний продаж землі під забудову новими житловими або офісними спорудами. Такі дії здійснюються за однаковим загальновідомим сценарієм і, як правило, юридично грамотно оформлюються. Останнім часом, як хоч яке обґрунтування цих деструктивних дій, подекуди про централізацію виробництва на одній промисловій площадці, здешевлення виробництва у разі його переведення за межі міста кудись у район (можна подумати, що там на нього очікує промислова інфраструктура та кваліфікована робоча сила), необхідність переходити на давальницькі схеми виробництва (це за умови, коли товарний ринок України тільки на 25—35% наповнений товарами легкої промисловості вітчизняного виробництва) тощо. Верхом цих нещирих обґрунтувань є повідомлення, що за цих пертурбацій більшість робітників того чи іншого підприємства звільнити не будуть (всім ясно, що тільки поки затихне гомін після фактичного знищення підприємства), а звільнять лише управлінців та інженерно-технічних працівників. У такому випадку, зазвичай, у суспільства заперечень не виникає, бо ще з часів воєнного комунізму закладено у свідомість, що інженери та управлінці — це так собі — прошарок, і з ним можна чинити всілякі експерименти. Немовби-то, насправді, у цих людей немає сімей, дітей, що вони не мають проблем із здоров'ям і з радістю сприймають будь-яку огидність від нових хазяїв підприємств.

На низці підприємств за безцінь розпродано й розбазарено дороге імпортоване устаткування, що в подальшому унеможливило випуск будь-якої конкурентоспроможної продукції. І цей розпродаж проведено саме тоді, коли в Україні не виготовляють будь-яке устаткування для легкої промисловості.

До речі, на святкуванні 75-річчя Київського національного університету технологій та дизайну було продемонстровано унікальні кадри кінохроніки 30-х років ХХ сторіччя — виробничі будні великого машинобудівного підприємства з виробництва трикотажного устаткування. Це колишній завод у Полтаві, на базі потужностей якого пізніше мав істотний розвиток Московський завод трикотажного машинобудування. У ті далекі часи, за відсутності кваліфікованих інженерно-конструкторських кадрів, в Україні виготовляли досить пристойне трикотажне устаткування, а нині, за наявності власної досить солідної когорти інженерів, конструкторів і науковців із створення трикотажного устаткування, його не виробляємо. Важко буде вітчизняним виробникам гідно конкурувати на вітчизняному ринку, коли устаткування потрібно купувати за світовими цінами, а продавати продукцію — за внутрішніми цінами.

Принагідно варто підкреслити, що у світі легка промисловість разом з машинобудуванням для неї завжди стало зростанням й розвитком. За останнє десятиріччя суттєвий крок у машинобудуванні для легкої промисловості зробила й низка нових країн.

Повертаючись до підприємств нашої галузі, слід зазначити, що в деяких випадках нові власники призначають на керівні посади людей, які не мають фахових знань та досвіду роботи у цій сфері діяльності, проте вважають і називають себе топ-менеджерами нової формації. Формація може й нова, та професійних знань і досвіду вона не замінить. Важко собі уявити, що комусь спаде на думку на чолі атомної електростанції поставити спеціаліста з вирощування грибів, хай він сто разів буде топ-менеджером.

Василь ОМЕЛЬЧЕНКО,
академік АІН України,
директор КиївНДІТГП

Такі керівники виявляють велику амбітність; не від того, щоб хизуватися зв'язками з сильними світу цього, користуватися престижними автомобілями та мати охорону. Проте, незважаючи на це, їхній непрофесіоналізм впадає в око ще здалеку.

На жаль, ще за часів Союзу часто-густо на керівництва підприємствами легкої промисловості колишні партійні органи «спускали зверху» нефахівців, яких народ влучно прозвав «парашутистами». Тепер, хоча часи й змінилися, підхід до призначення керівництва підприємствами залишився, як за минулого.

Своєрідне ставлення частини нових керівників підприємств до науки. Наведу характерний приклад. Топ-менеджеру великого підприємства з виготовлення одягу запропоновано було спільну науково-технічну діяльність для розв'язання проблем цього виробництва. Науковці отримали пряму відповідь від керівника, що наука йому ні до чого, бо, у разі потреби, будь-яке технологічне устаткування чи технологію купити за кордоном. Не кожного дня можна зустрітися через 250 років з живим уособленням класичного героя безсмертної комедії Фонвізіна «Недоросль» — усім відомим Митрофанушкою, якому не потрібна географія, бо кучер знає, куди їхати.

Тому «митрофанушки» від легкої промисловості часто-густо через свою самовпевненість потрапляють у скрутне фінансове становище. Так, неодноразово вклавши великі кошти у нове іноземне устаткування, не мають віддачі. В дійсності, насамперед, потрібно було дослідити, наскільки устаткування, що купується у іноземних фірм, оптимальне у технологічному лаңцю, як воно взаємодіє з рештою наявного устаткування тощо.

Вважаю, щоб технічно грамотно побудувати виробництво, потрібен спеціаліст-професіонал з великим досвідом роботи. Десь, у глибині душі, «митрофанушки» це розуміють, бо, коли захворіють, за допомогою звертаються не до якогось ветеринара, а до досвідченого професора, доцента чи лікаря з великим стажем практичної роботи.

Можна порадити цим керівникам так чинити й у їх повсякденній практичній діяльності з розвитку підприємств легкої промисловості, за умови, якщо вони дійсно хочуть розвивати їх.

У справах мені довелося відвідати низку передових іноземних підприємств, де випала нагода багато спілкуватися з хазяями найвідоміших текстильних та машинобудівних фірм. Там без утрудненн мені знайомили з виробництвом, новітніми технологіями, надавали ґрунтовні відповіді на технічні запитання. І ніде я не зустрів «митрофанушек».

Розмірковуючи про доцільність галузевої науки для виробництва, слід звернути увагу на те, що наукою теж треба вміти правильно користуватися, як будь-яким іншим суспільно-технічним інститутом. Якщо науку застосовувати невміло, без розуму, то ніякої користі не буде, а, навпаки, можна зашкодити.

В цьому й полягає ще одна проблема легкої промисловості, що гальмує розвиток галузі. На запитання, що можна зробити для поліпшення цього явища, відповідь уже дала практика багатьох країн — наприклад, Польщі, Угорщини, Чехії, Румунії та Балтії.

Коли в легку промисловість приходить дійсний інвестор, який вкладає капітал для довгострокового функціонування підприємств і випуску продукції, а не для їх перепродажу, то веде розмову і довіряє справу грамотним фахівцям-професіоналам, бо хоче, щоб страву йому готували фахівці-кулінари, а не топ-менеджери.